

.....

POLITIEKE BURGERBEWEGING

.....



“Agora is een politieke burgerbeweging.”

Althans, zo beschrijven de leden het meestal. Uiteraard zijn er veel manieren om Agora te omschrijven en bestaan er veel verhalen over haar oprichting en anekdotes om haar vele facetten over te brengen.

Eén ding is echter zeker: we moesten er ééntje met jullie delen.

Agora is meer dan een experiment waarbij assemblees van gelote burgers worden georganiseerd: het is bovenal een menselijk avontuur. Het is in feit een gok, een impuls, een verlangen om te durven experimenteren met een meer inclusieve, gediversifieerde, wendbare, samenwerkende, gedurfde vorm van democratie. Het gaat om het lef te hebben deel te nemen aan een spel dat fel wordt bekritiseerd, in een poging de gebreken ervan recht te zetten en de regels te wijzigen. Maar ook de ontmoeting met en de alliantie van een honderdtal mensen die geloven in eenzelfde maatschappelijk visie en dankzij wie een dergelijk “utopisch” project in België mogelijk werd.

“Ja, het is mogelijk!” Dat is de boodschap die deze publicatie wil uitdragen: dat democratie kan evolueren en kan worden verbeterd onder de impuls van burgers. Aan het einde van haar avontuur kan Agora met trots zeggen dat het inderdaad mogelijk was. Maar dat kan alleen omdat een handvol mensen er zes jaar eerder voldoende in geloofde... en erin slaagde om van intuïtie naar concreet idee te gaan en van daaruit naar collectieve actie.

Dit hoofdstuk neemt ons een paar pagina's lang mee terug in dit buitengewone avontuur, verteld door een handvol personen die het vanop de eerste rij meemaakten. Dank aan hen voor het delen van hun ervaringen.



Agora vrijwilligers op de regionale verkiezingscampagne



Van een idee naar een beweging

Het begon allemaal tijdens een poetryslam, twee vrienden die het gevoel hadden dat het zo niet meer verder kon...

Het Agora-avontuur begon op een avond in december 2017, na een poetryslamavond. We schrijven anderhalf jaar voor de federale en regionale verkiezingen van juni 2019. Geprikkeld door de teksten die ze net te horen hadden gekregen, spraken David en een vriend over hun onverschilligheid ten opzichte van die verkiezingen, die aan betekenis en kracht hadden ingeboet. Al snel kwamen ze allebei tot de vaststelling dat "de politiek zoals ze vandaag werkt, niet deugt".

"De politiek kan de uitdagingen waar de samenleving voor staat het hoofd niet bieden, en op wie je ook stemt tijdens de verkiezingen, het zal nog steeds niet lukken... Maar de ervaring leert dat burgers na lang beraadslagen weldegelijk oplossingen kunnen bedenken, zelfs onpopulaire, als ze daar de middelen voor krijgen, met het algemeen belang en de lange termijn in het achterhoofd."

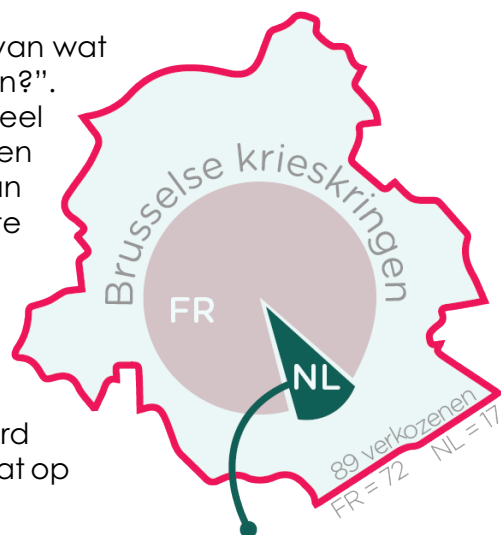
Beiden zijn ervan overtuigd dat het volk de macht moet terugkrijgen, maar dat politieke partijen zoals ze nu bestaan ons nooit in staat zullen stellen om daar naartoe te werken. "We gaan toch geen politieke partij oprichten!" Of... "Een partij, geen politieke partij, maar eerder waarmee de knuppel in het hoenderhok wordt gegooid, zonder helemaal binnen het politieke systeem te vallen, maar ook niet helemaal erbuiten."

"Goh, als er nu eens een verkozen vertegenwoordiger was die namens de burgers sprak, maar die laat zien dat dit er een andere, zij het premature, manier van politiek bedrijven bestaat, zou dat dan niet verontrustender zijn dan wanneer het om een vereniging ging die er subsidies voor krijgt?"

De strategie begon vorm te krijgen: spelen volgens de bestaande spelregels, namelijk opkomen als een partij om verkozen vertegenwoordigers te verkrijgen wier taak zou bestaan uit het verdedigen van door burgers zelf uitgewerkte standpunten.

...en al snel tekende een concrete strategie zich af.

"Uiteindelijk kwamen we heel snel tot een concreet idee van wat Agora zou worden. Meteen stelde zich de vraag "hoe dan?". Die avond maakten we een berekening om te zien hoeveel stemmen we nodig zouden hebben om te worden verkozen in het Brussels Parlement, en we stelden vast dat we aan Nederlandstalige zijde konden proberen een zetel te bemachtigen. Er zijn 89 zetels en erg veel kiezers, dus er zijn ongeveer 3 500-4 000 stemmen nodig. We gingen na wat een verkozen vertegenwoordiger zou opleveren op vlak van geld en hoeveel tijd nodig is om de participatieve aanpak te hanteren. Het doel was haalbaar en de middelen aanwezig om daarin te slagen". De strategie werd steeds duidelijker: zich verkiesbaar stellen met een kandidaat op een Nederlandstalige lijst, omdat daar minder stemmen nodig zijn dan voor een Franstalige lijst.



De lijst Agora!

"De ambitie was om een positieve ervaring te tonen, door ze in de best mogelijke omstandigheden uit te testen. De bedoeling was om zowel het publiek te overtuigen als de politici te verontrusten."

Illustratie van het aandeel Nederlandstalige vertegenwoordigers in het Brussels Parlement

Zonder al te specifiek te zijn, stellen ze zichzelf deze participatieve aanpak voor als een tweede senaat, naar het voorbeeld van David Van Reybrouck in zijn boek "Tegen verkiezingen". "We hadden het idee dat we echte macht moesten geven aan burgers die tijd kregen, dus geen participatieve greenwashing waarbij politici uiteindelijk toch hun zin doordrukken, ook geen raadpleging die misschien wel macht maar niet de middelen (tijd, informatie, vergoeding, enz.) geeft. Dat alles was dus al aanwezig tijdens die eerste avond."

Voor zijn vriend blijft deze discussie aan het eind van de avond een gezellige gedachtenwisseling. Maar voor David houdt het verlangen om deze uitdaging aan te gaan hardnekkig aan. Hij sprak erover met verschillende van zijn kennissen, die zich ook zorgen maakten over deze democratische kwesties. Om ontelbaar veel redenen waren de meesten niet bereid om mee te doen, alleen Olivier sprong op de kar en overtuigde twee andere vrienden, Yann en Martin, om er samen over na te denken. Samen bepaalden ze de richtlijnen voor het project: "stel dat we ermee beginnen, wat zou dan de volgende stap zijn?"

Het project op de proef stellen

Het viertal besloot het idee op de proef te stellen, om te zien of het steek hield, via interviews met een aantal mensen: politici en academici die eenzelfde verlangen naar democratische vernieuwing deelden.

Ze namen ook contact op met het Brussels Parlement om een beter begrip te krijgen van de regels om zich verkiesbaar te stellen en om te onderzoeken of een assemblee van gelote burgers met wetgevende bevoegdheden kon worden geïnstitutionaliseerd.

Andere bereidwilligen vinden om het avontuur aan te gaan

Eind februari, begin maart 2018 nodigden de vier hun vrienden uit voor een eerste avond waar ze hun idee presenteerden (met richtlijnen, het begin van een structuur en een voorstel betreffende de organisatie). "Nogmaals, we vertrokken niet vanuit een grote discussie over wat ons niet aanstond aan de democratie, enz. Nee, we presenteerden ons idee, ons project. Het was al heel concreet. Dat is volgens mij wat de mensen beviel en ze over de streep trok. Mensen schaarden zich eerder rond een project dan rond een politieke visie." De meeste mensen die werden uitgenodigd, verbonden zich aan hen en zullen uiteindelijk tot het einde van de politieke campagne aan boord blijven.

"De boodschap is er al: we bereiden ons voor op de verkiezingen zodat we een verkozen lid in het halfroond kunnen hebben".



Officiële lancering van de beweging in de Beurschouwburg - september 2018

Doel: een burgerbeweging op poten zetten met één been in het halfrond, om door burgerassemblees opgestelde voorstellen te doen.

Uitgangspunten:

- het regionale niveau beogen
- een burgerassemblee op poten zetten
- een verkozen parlements lid dat rapporteert over voorstellen van burgers, maar zonder beslissingsbevoegdheid
- inclusief zijn, en het belang ervan onderstrepen
- Comm' groep die de campagne voorbereidt

Organisatie:

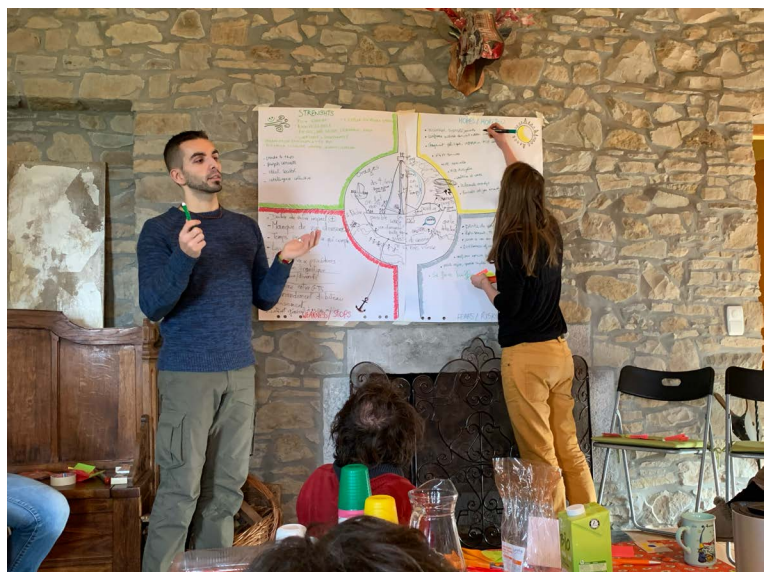
- vier werkgroepen (die wekelijks bijeenkomen):
 - > Financiën
 - > Comm'
 - > Relex (externe betrekkingen)
 - > Methodologie
- Één coördinatiegroep, bestaande uit een lid van elke werkgroep, die de informatie over de vier groepen verdeelt.

De geest van de “beweging” in de manier van organisatie

's Avonds splitste iedereen zich in vier groepen op. Elke groep wees een locomotief aan. “We zeiden tegen hen: goed, nu vragen we jullie om jullie in vier groepen op te delen. Ook al kennen jullie elkaar niet, toch willen we dat jullie de meest geschikte persoon aanduiden die als “locomotief” zal fungeren. Zonder deze groepen, is er geen vooruitgang. Tegelijkertijd stelden we dus meteen een structuur voor, die we ook meteen bereid waren los te laten.” Elke locomotief beschikt over een mandaat, bestaande uit drie regels en die hen duidelijke verantwoordelijkheden toekent.

“Ik denk dat velen dat ook fijn vonden, omdat ze dachten: ‘Wel, er is een project, maar in feite kan ik me er volledig voor engageren en ik krijg meteen een rol aangeboden, dus ik ben een beetje overdonderd, maar oké, waarom niet’.”

Deze horizontale benadering, die de mosterd bij sociocratische methodes haalt, heeft niet tot veel discussie geleid. Het was het methodologische voorstel van de vier vrienden dat de werkgroepen autonoom wilde laten werken. “Voor de meesten was het een ontdekkingstocht. Het symboliseerde het “bewegings”-aspect, waarbij iedereen zijn zegje heeft en het duidelijk is waar en hoe het kan worden gezegd.”



Een heidag van de beweging

Het project operationaliseren

Vervolgens gingen de vier werkgroepen aan de slag. De doelstellingen en tijdschema's werden vastgelegd, met het oog op de opbouw van het project.

- ♦ **Het comm'-team** startte met het uitstippelen van de campagne, het bepalen van de te gebruiken netwerken en media. Om dat te kunnen doen, hadden ze echter input nodig van de methodologiegroep over hoe het principe van assemblees en dergelijke moest worden overgebracht.
- ♦ **De methodologiegroep** schetste de ideale vorm, duur, enz. van een assemblee en bestudeerde de verschillende reeds bestaande modellen. Beetje bij beetje werd alles concreter: de wensen en beschikbare middelen om het realistisch te maken werden in overeenstemming gebracht. Zo werd de vergoeding van de assembleisten bepaald op basis van de financiële middelen die aan het verkozen lid zouden worden toegekend. De leden bezochten het Brussels Parlement om de verschillende beschikbare zalen te bekijken. Deze groep was een van de meest gewaardeerde, gezien het vernieuwende onderwerp en de centrale plek binnen het project.
- ♦ **De groep financiën** onderzocht manieren om geld in te zamelen en stelde financiële tabellen op om samen met een verkozen lid te na te gaan hoeveel opzij kon worden gezet, welke wettelijke bedragen konden worden teruggestort en welke praktijken in andere partijen gangbaar waren. Deze groep bestudeerde eveneens de juridische aspecten, zoals het oprichten van een vzw voor het ontvangen van betalingen, en om subsidieaanvragen in te dienen (die niet werden ingewilligd vanwege de politieke aard van het project).
- ♦ **De relex-groep** (externe betrekkingen) stelde zichzelf tot taak het belang van burgerparticipatie na te gaan. Elke politieke partij werd gevraagd naar haar visie over burgerparticipatie. "Het was vrij duidelijk dat we ons als partij kandidaat zouden stellen, maar het was alsof we ze haast een uitweg boden. Hadden zij dezelfde visie op participatie in hun programma gehad als wij, dan hadden we niet op hoeven te komen. En aangezien het antwoord te wensen overliet, namelijk dat geen enkel programma echte macht aan burgers wilde verlenen, rechtvaardigde het ons plan om ze alsnog een duwtje in de juiste richting te geven."

In juni 2018 werd de vzw Reboot Democracy opgericht als rechtspersoon van de Agora-beweging. Deze bevordert burgerparticipatie, met name door loting, en stimuleert de uitvoering ervan op institutioneel niveau. Meer concreet financiert en beheert deze rechtspersoon de gelote assemblee in Brussel. Deze zou worden gefinancierd door de Agora-parlementsleden, die meer dan twee derde van hun salaris aan de vzw doorstorten, en door andere donaties en subsidies.

Agora, een beweging of een partij?

"Toen we met z'n vieren waren, waren we nog geen beweging. We wisten dat we een partij wilden vormen, maar het was een manier om een doel te bereiken en niet het oorspronkelijke idee. De beweging kreeg beetje bij beetje vorm... alvorens ze een partij werd." Eenmaal de groepen waren opgestart en het werk werd aangevat, sloten nieuwe mensen zich aan, steeds via andere reeds aangesloten mensen, en binnen een duidelijk kader: het organiseren van gelote burgerassemblees waarvan de voorstellen in het Parlement zouden worden bepleit door een verkozen vertegenwoordiger. "We verwelkomden deze nieuwelingen, die werden verleid door het idee van een burgerbeweging, maar we legden hen uit dat we vooruitgang moesten boeken, volgens een bepaalde timing. Sommigen waren verbaasd dat het project niet langer ter discussie kon worden gesteld. We legden hen uit waarom bepaalde keuzes werden gemaakt en luisterden naar hen: over het wat en waarom zagen ze de dingen soms anders, al maakten we hen duidelijk dat de kans klein was dat we het geweer van schouder zouden veranderen. Anders namen we het risico vertraging op te lopen en te moeten wachten tot de volgende verkiezingen, vijf jaar later dus."

In september 2018 ging de beweging officieel van start tijdens een evenement in de Beurschouwburg, een kunstencentrum in hartje Brussel. Pas een paar maanden later werd het idee om zich verkiesbaar te stellen bevestigd en officieel aangekondigd: Agora presenteerde zichzelf toen als “een politieke burgerbeweging”. 18 maanden zaten tussen de eerste besprekingen en de aankondiging van de oprichting van de partij.

Er werd een datum geprikt voor het samenstellen van de lijst, in overeenstemming met de doelstellingen van het oorspronkelijke project: de beweging ontwikkelde een vernuftige methode die “verkiezing zonder kandidaat” inhield voor de eerste namen op de lijst en loting voor de volgende namen. Het kiezen van de lijsttrekkers, een verplichting om aan de verkiezingsregels te voldoen, bleek meer dan een formaliteit te zijn.



Illustratie van de “verkiezing zonder kandidaat”, die de eerste plaatsen op de kieslijst bepaalt

“We dachten dat we elk om de beurt de media te woord zouden staan en dat de lijsttrekkers dat één op de tien keer zouden doen, maar niet voortdurend. We beseften echter dat de media met de lijsttrekkers wilden praten en dat als we onze ideeën niet veranderden, we geen aandacht of zichtbaarheid zouden krijgen. We moesten een model aanvaarden dat voor ons geen steek hield. Toen de lijsttrekkers eenmaal bekend waren, kregen ze meteen vragen van de media en het publiek over hun ideeën en ideologie, terwijl dat voor ons irrelevant was.” Deze aanpak prikkelde de nieuwsgierigheid van de media.

In februari 2019 lanceerde Agora de vzw Agora.Brussels om donaties in te zamelen ter financiering van haar campagne.

Een partij worden, verandert dat iets?

“Het feit dat we een partij werden, veranderde voor de beweging niets aan de inhoud van het project... maar wel aan de manier waarop het zou worden uitgevoerd.”

Wat sindsdien wezenlijk veranderde, was dat tijdens de eerste vijf en een halve maand van 2019 de beweging in “campagne”-modus ging. “Zo goed als alles was uitgedacht, veel hoefde niet meer worden gedaan. De Werkgroep (WG) methodologie werd gepauzeerd en de andere werkgroepen schoten in actie. De WG financiën dacht niet langer na over hoe financiering te vinden, maar hield zich bezig met crowdfunding (om de campagne te financieren). Het comm'-team stelde niet langer een communicatieplan op, maar begon met het opnemen van video's en andere zaken. We voerden campagne, individueel of met anderen.” Op dat moment engageerde iedereen zich op een andere manier: sommigen smeten zich volledig, anderen hielden het op één of twee uur per week.

Een "Tupperware"-campagne

"Agora koos voor deze methode die volgens ons naadloos aansloot bij wat we zochten." Vijf maanden lang vroegen verschillende leden van Agora aan vrienden, kennissen en aanhangers om hun netwerk uit te nodigen op avondjes waar het Agora project werd toegelicht. "Na één of twee uur was het al beklonken. Mensen waren verrast over de participatieve aard van ons politieke project: we lieten ze een "vissenkomdebat" ervaren, met veel interactie... Mensen waren ook verrast door de werkwijze. Het publiek was enigszins intellectueel, al hadden we genoeg tijd nodig om ze te overtuigen. Er waren een heleboel obstakels: het leek vaak absurd te gaan stemmen op een partij die, naar eigen zeggen, zonder politiek programma in de traditionele zin van het woord opkwam; de resultaten van de assemblees zouden misschien haaks kunnen staan op de oorspronkelijke ideeën die Agora had voor de stad... Het vergde veel tijd om alles toe te lichten, maar ik heb de indruk dat we met dit format velen hebben overtuigd." Aan het einde van de avond stelde het Agora-lid de volgende vraag: "indien we jullie hebben kunnen overtuigen, wat kunnen jullie dan precies doen?" Eén van de antwoorden luidde: "nog zo'n Tupperware-avond organiseren in een andere kring". En dat wierp z'n vruchten af. Uiteindelijk kreeg Agora veel aanvragen binnen en kreeg ze de kans om zich in veel verschillende kringen voor te stellen.



Agora Café - Evenementen georganiseerd om de voorstellen van Agora te ontdekken.

Parallel werden dezelfde avonden georganiseerd in privécafés: de "Agora Cafés". Het doel van deze evenementen is om mensen te overtuigen van het democratische belang van de assemblees en om praktische informatie te geven: bv. aan Franstaligen uitleggen hoe ze in de Nederlandstalige kieskring kunnen stemmen, om zo iemand van Agora verkozen te krijgen.

Pepijn wordt verkozen!... en voor Agora begint een nieuw hoofdstuk.

Agora bemachtigde een zetel met slechts enkele tientallen stemmen. Pepijn Kennis, de lijsttrekker van Agora, werd verkozen! "Toen veranderde alles. Dat was het keerpunt in de geschiedenis van Agora."



Bruzz interview van Pepijn Kennis



De burgerassemblees en het parlementaire werk

Het avontuur dat in het verschiep ligt, is van een andere orde.

De missie is volledig anders. Het gaat er niet langer om iemand verkozen te krijgen, maar om het opzetten van burgerassemblees. Ook de logistieke realiteit gaat op de schop: Agora geniet als parlementaire fractie van haar eigen kantoorruimtes en financiële middelen.

Een aantal mensen kwam volledig uitgeput uit de campagne. Sommigen vonden dat het doel was bereikt en stapten uit het avontuur. Anderen sloten zich aan bij de beweging om de assemblees te ondersteunen. De beweging, die voorheen volledig uit vrijwilligers bestond, neemt nu vrijwilligers aan en kruipt in de rol van werkgever (met één voltijdse en zeven halftijdse medewerkers). "Het klopt zeker dat we ook fouten hebben gemaakt, vanuit een naïeve visie op zelfbeheer waarbij we tegen hen zeiden: 'wij weten ook niet hoe het werkt, probeer dus maar wat!'. Er was zeker sprake van een beetje amateurisme: we verwelkomden hen zonder de tijd te nemen de visie en de richting van ons project duidelijk te maken. We gaven ze gewoon een missie en vertelden ze wat ze moesten doen."

In deze fase stak een alomtegenwoordige vrees binnen de beweging de kop op: de communautaire angst dat Agora een Franstalige beweging zou zijn, gebruikmakend van een Nederlandstalig mandaat. "Aangezien de beweging meer Franstalig was, vonden we dat de ploeg van onze verkozenen volledig tweetalig moest zijn zodat iedereen zich in zijn eigen taal kon uitdrukken. Bijgevolg werd een aantal personen van de beweging, die zich kandidaat hadden gesteld voor deze missies, direct en consequent opzij geschoven. Voor de continuïteit bleek dat uiteindelijk geen slechte keuze."

Tal van uitdagingen en de noodzaak om een collectieve werking te (her)bedenken

Alles ging ook allemaal erg snel. Al snel werd besloten om facilitatoren te werven om de assemblees vorm te geven en te organiseren. Andere vrijwilligers van de beweging werden ingezet voor andere taken. September brak aan en de eerste assembleedag stond gepland voor november. Alles moest nog worden geregeld.

"De anderen uit de beweging die tot dan toe betrokken waren geweest, konden niet altijd aanwezig zijn en een aantal van de drijvende krachten haakten af. Op individueel vlak was dat geen probleem, maar op collectief vlak ontstond een grote kloof." Tezelfdertijd kwam er een aantal andere mensen bij. Het team verantwoordelijk voor de assemblees lanceerde een oproep om facilitatoren te vinden. Een veertigtal reacties kwam binnen, waaronder professionele facilitatoren. "De assemblees wekten een waar enthousiasme op. Dat was mooi om te zien. Veel mensen wilden zich ervoor engageren en ondersteuning bieden, ook degenen die bij de campagne betrokken waren geweest en er nog steeds bij waren. Iedereen kwam er echter bij om een specifieke reden: vertaling, facilitering, babysitting, enz. Ik zou dus niet zeggen dat een tweede beweging werd gelanceerd, aangezien de assemblees nog steeds iedereen samenbrachten."

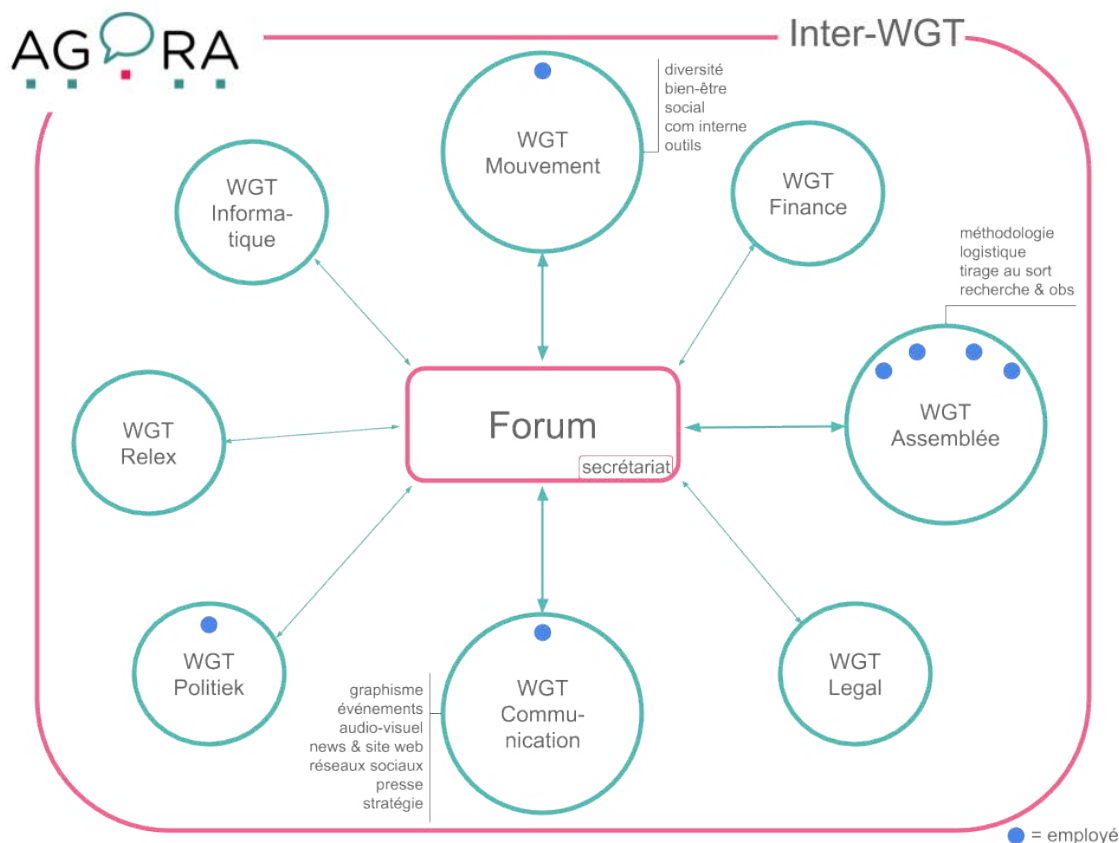


De keuze voor een sociocratische besluitvorming

De bedoeling: een flexibele manier van werken aanhouden, door behoeften in kaart te brengen of erop in te spelen, en hiervoor de nodige ruimte te voorzien. Werkgroepen werden opgericht, evolueerden en verdwenen naargelang de behoeften. Ze bestonden uit één, twee, drie of tien personen, afhankelijk van de interesses, de bevoegdheden, het belang van de opdracht of de snelheid waarmee die moet worden voltooid. Het gebruikelijke kader voor de assemblees bleef van toepassing: welwillendheid, luisteren, soeveriniteit, en besluitvorming door instemming.

28

“Degenen die vertrouwd waren met deze aanpak, lieten het soms na om deze ten dienste van de groep te stellen. Op die manier kregen de nieuwkomers de kans om deze aanpak te leren kennen en ze zich toe te eigenen. Soms werd gebruikgemaakt van “management by consent” om minder belangrijke beslissingen te nemen, waardoor vergaderingen lang en eentonig werden.” De keuze viel op sociocratie vanwege het inclusieve en gezellige karakter, maar bleek onbedoeld een hinderpaal te zijn voor sommige mensen die er niet vertrouwd mee waren en die het lastig vonden ermee vertrouwd te geraken. Om die reden werd sociocratie niet door iedereen in de beweging als een sterkte ervaren.



Agora organisatieschema opgesteld na de verkiezingen

Een empowermentproces binnen en buiten de beweging

Toch was het de keuze om met collectieve intelligentie te werken die er uiteindelijk toe leidde dat de beweging haar identiteit verkreeg en resultaten boekte.

“De instrumenten die we gebruikten, evolueerden voortdurend naargelang de behoeften en de inzet van elk individu. De mensen van de organisatie maakten een echt empowermentproces mee, zoals dat ook de bedoeling was bij de assemblees. Actief burgerschap bracht een gevoel van opwinding teweeg! Met deze manier van projectsturing konden we onze koers aanhouden, ondanks de uitdagingen: de groep die groeide, de behoefte om nieuwe doelstellingen te stellen wanneer de vorige waren bereikt, enz.”

De beweging probeerde voortdurend een evenwicht te vinden tussen “efficiëntie” en “inclusie”, zodat iedereen zijn plaats kon vinden in een horizontale organisatie. “We hebben nooit beweerd perfect te zijn. Verre van. We spraken over de obstakels die we tegenkwamen. We analyseerden elke fase: hoe brachten we het ervan af, en wat kon achteraf gezien beter?” Agora is een experiment. En de beweging wil dat haar avontuur van nut kan zijn voor anderen. Alle interne werkdocumenten werden beschikbaar gesteld als toolbox voor iedereen die er inspiratie uit wil halen.

Aan het einde van de rit: honderden agori

Het einde van de eerste assemblee leidde een nieuwe fase in, waarbij de samenstelling van de Agora-beweging werd vernieuwd. In dit zes jaar durende avontuur was de beweging voortdurend in ontwikkeling, maar raakte ze geleidelijk aan uitgehold.

In de loop van haar bestaan telde de beweging honderden leden en duizenden sympathisanten. Tijdens het politieke mandaat vonden er vier burgerassemblees en honderden parlementaire interventies plaats. De beweging organiseerde evenementen zoals de Démocrakwa-festivals en marathons voor de democratie, waar mensen en groepen samenkwamen om aan democratische vernieuwing te werken. Elk evenement bood de kans aan nieuwe krachten om zich bij de beweging aan te sluiten. Beetje bij beetje nam het aantal nieuwkomers echter af en het aantal vertrekkers toe. Een eenvoudige verklaring geven voor dit geleidelijke fenomeen is niet makkelijk: een kloof tussen vrijwilligers en werknemers, de bureaucratisering van het Parlement, het ontbreken van een langetermijnvisie, de traagheid van institutionele verandering en politieke actie....

Nu het einde van het mandaat nadert: stoppen of doorgaan?

"Toen we besloten ons verkiesbaar te stellen, was het vervolg onduidelijk. In onze dromen zouden we de visie van bepaalde burgers beïnvloeden, zodat ze er interesse voor kwamen, net zoals die van bepaalde politici, zodat ze regels in die richting zouden aannemen, of dat nu uit vrije wil was of omdat ze zich er wat toe gedwongen voelden. We hadden geen idee wat daarna zou gebeuren."

Vanaf 2022 werd een WG "droom" op poten gezet., waarvan de missie erin bestond naar de toekomst te kijken, met onder andere de verkiezingen van 2024. Besteden we de laatste twaalf maanden onze energie aan een nieuwe campagne, het voortzetten van de assemblees, of houden we het hierbij? De beweging kwam verschillende keren bijeen, tijdens collectieve werkdagen. Verscheidene voorstellen werden besproken en bediscussieerd: moeten we doorgaan met parlementaire acties of met de assemblees? Welke vorm moeten deze acties aannemen? Hoe betrekken we de assembleelisten erbij? Wenden we ons tot acties van burgerlijke ongehoorzaamheid? Verlenen we steun aan andere assemblees?

In oktober 2022 werd beslist de focus op parlementaire actie te leggen om zoveel mogelijk aanbevelingen van de assemblees naar het Parlement te brengen. Er werd nagedacht over de impact van de assemblees en de evolutie van het model. Dit mondde uit in een voorstel voor een ideale burgerassemblee¹, dat Pepijn bij het parlement indiende. In 2023 werd er geen assemblee georganiseerd, zodat kon worden gefocust op de parlementaire opvolging van de voorstellen van de vier burgerassemblees.

Over de voortzetting van het Agora-avontuur kwam steeds meer duidelijkheid.

"Als we ons herkiesbaar stellen en we hebben twee verkozen vertegenwoordigers, zien we dan een mogelijkheid om onze droom te verwezenlijken om meer macht aan burgers te geven?"

Nee.

Ok, dan stoppen we ermee. "

We realiseerden ons ook dat er binnen de beweging niet voldoende energie over bleef om een tweede campagne te voeren. Bijgevolg besloten we om niet op te komen bij de regionale verkiezingen.

Tegelijkertijd besloot de beweging een nieuw project op te starten: voortbouwen op de ervaringen van de afgelopen vier jaar. Er werden verschillende collectieve werksessies georganiseerd, waaronder haardvuuravonden. Deze publicatie is daar het resultaat van.

Het regionale mandaat is afgelopen. De beweging Agora.Brussels besloot niet verder te gaan. David ziet het einde van het avontuur echter niet als een mislukking. "We hebben onze rol als doorn in het oog beter dan verwacht kunnen spelen". Het was nooit de bedoeling om een partij te vormen, noch om eeuwig burgerassemblees te houden. "In het begin had onze vierkoppige

¹ Tekst raadpleegbaar op <https://www.assemblee.brussels/ideale?lang=nl>.

groep inderdaad een vrij radicale visie op de samenleving. We wilden een einde maken aan de privileges op veel niveaus, misschien zelfs zonder verkiezingen maar met een half parlement... Maar, dat gedoe van een verkozen vertegenwoordiger en assemblees, dat viel te begrijpen. Dat was de strategie van het project. Het was misschien geen ideaal model. Het is niet ideaal om een senaat van burgers te hebben, noch om partijen en verkiezingen te behouden. Maar het is begrijpelijk en een interessante en haalbare stap."

Eind 2023 beproefden enkele leden van de beweging hun geluk door zich kandidaat te stellen voor de federale verkiezingen, nog steeds onder de naam Agora. Hoewel Agora een nieuw elan kreeg, was het enthousiasme niet meer zo groot als in het begin, hoewel de uitdagingen van een dergelijke campagne nog groter waren. Uiteindelijk werd Agora niet verkozen.

Was het uiteindelijk de gok waard?

Ja, voor wat betreft het oorspronkelijke doel, namelijk aantonen hoe nuttig het is om burgers te betrekken bij het opstellen van politieke voorstellen. De ongeveer honderd aanbevelingen die uit de vier assemblees zijn voortgekomen, laten zien dat burgers in staat zijn om beredeneerde en redelijke besluiten te nemen over een breed scala aan onderwerpen. Ook Pepijn vervulde zijn rol als fractieleider in het bepleiten van meer democratische praktijken binnen het Parlement.

Ja, aangezien burgers zich collectief verenigden rond een lovenswaardig doel: de democratie niet langer als een voldongen feit beschouwen, maar als een instrument dat moet evolueren om de uitdaging van het samenleven het hoofd te bieden.

Al zaten er bij dit experiment, vertrekkende vanuit ieders betrokkenheid en volgens ieders behoeften en mogelijkheden, ook addertjes onder het gras. Een dergelijke collectieve ervaring vereist vaardigheden maar ook tijd. Tijd die de agori niet voldoende namen om afhaken, burn-outs, ons kent ons-situaties en frustraties te voorkomen. Hierdoor sijpelde de in de beweging aanwezige energie langzaam weg.

Er bleek onvoldoende tijd te zijn om de burgerassemblees werkelijk te institutionaliseren zodat ze naast een raadgevend ook een permanent instrument werden. Hiermee had het wapenarsenaal van de Belgische democratie kunnen worden uitgebreid.

Ook al was het voor velen duidelijk dat dankzij het experiment van Agora ontwikkelingen zoals de Gemengde Overlegcommissies van het Franstalig Brussels Parlement en de Burgerraad voor het klimaat "op dat moment en op die manier" konden plaatsvinden.

Boodschappen voor anderen

"Het was een zeer leuke tijd, vol vriendschap en vieringen. Het was onvervalst politiek activisme, heel leuk en stimulerend. We keken uit naar de werkweekends... Ik zou dus zeggen: geniet ervan!"

"De bedoeling was om een heel concreet project te hebben en veel mensen uit te nodigen. De werkwijze spreekt misschien niet iedereen aan. Het is één van de zovele. Maar hier heeft het gewerkt. "

"Er kunnen zaken worden gerealiseerd!... We dachten dat het mogelijk was, dus we hebben de poging gewaagd - we noemden het een paard van Troje - we hadden er goesting in, we waagden de sprong en velen geloofden er ook in. Er zijn veel utopisten. Sommige van die utopieën kunnen in vervulling gaan... maar botsen op hun grenzen, komen tot stilstand, volstaan niet om de maatschappij te transformeren. Al is het wel mogelijk! "

"Het is belangrijk om elke overwinning te vieren en je te amuseren!"

"De impact van zo'n avontuur valt niet zozeer te meten, aangezien die op verschillende niveaus ingrijpt. Voor een hele resem mensen is het een springplank geweest om zich te engageren in het leven, voor activisme, voor een heleboel andere zaken."



Nuttige bronnen

- **Bijlage 1: (FR/NL) Hallo Agora! (FR/NL) Presentatiefiche voor nieuwe vrijwilligers** : https://www.periferia.be/Bibliomedia/PUB/EP2024/Agora_Annexes/01_Agora_Annexe_FRNL_CoucouAgora.pdf
- **Bijlage 2: (FR/NL) Kleine inleiding van Agora: betrekkelijk gedetailleerde beschrijving van de beweging (identiteit, geschiedenis, strategie, interne werking)** : https://www.periferia.be/Bibliomedia/PUB/EP2024/Agora_Annexes/02_Agora_Annexe_FRNL_LePetit%20AgoraBienvenue.pdf
- **Bijlage 3: (FR) Mandaat subwg onderzoek/observatie/evaluatie: beschrijving van het mandaat van een subwerkgroep en de verantwoording die deze aan de rest van de beweging moet afleggen** : https://www.periferia.be/Bibliomedia/PUB/EP2024/Agora_Annexes/03_Agora_Annexe_FR_MandatRechObs.pdf
- **Bijlage 4: (FR) Overzicht van de acties van de organisatie** : https://www.periferia.be/Bibliomedia/PUB/EP2024/Agora_Annexes/04_Agora_Annexe_FR_WGT%20AssemblyActivities.PNG
- **(FR) Kleine gids om een burgerlijst op te starten (door Youri van Kayoux)** : <https://citizenship.be/guide/cover.html>
- **(EN) Exploring the party as a forum and agent of deliberation: Inquiring the Agora case in Belgium (proefschrift over Agora van Nino Junius, onderzoeker in politieke wetenschappen)** : <https://researchportal.vub.be/en/publications/exploring-the-party-as-a-forum-and-agent-of-deliberation-inquirin>
- **(EN) Hacking the representative system through deliberation? The organization of the Agora party in Brussels article de Nino Junius, Didier Caluwaerts, Joke Matthieu & Silvia Erzee** : <https://researchportal.vub.be/en/publications/hacking-the-representative-system-through-deliberation-the-organi>
- **(FR) Wie leidt een deliberatieve partij? Casestudy over Agora door Nino Junius voor ABSP (Association belge francophone de science politique)** : <https://absp.be/article/qui-dirige-le-parti-deliberatif-etude-du-cas-dagora/>
- **(EN) A Political Trojan's Horse: How Agora's Hack Allowed Citizens to Directly Shape Legislation** : <https://www.opengovpartnership.org/stories/a-political-trojans-horse-how-agoras-hack-allowed-citizens-to-directly-shape-legislation/>
- **(EN) Flatpackdemocracy: de gids "Do It Yourself" van een andere burgerbeweging die zich verkiesbaar stelde in Frome, Engeland** : <https://eco-logicbooks.com/pages/flatpackdemocracy>
- **(EN) Rebooting Democracy (a Citizen's Guide to Reinventing Politics)** : <https://www.rebootdemocracy.org/>

Bijlage 1:



Democratie, dat is de macht van het volk. Anders gezegd, is het volk soeverein, rekening houdend met zijn diversiteit. Eenieder heeft een gelijk recht om gehoord te worden en om bij te dragen aan het beheer van de samenleving. Daarvoor moet iedereen de instrumenten van de macht kunnen gebruiken, de mogelijkheid hebben om deel te nemen aan debatten en mee te werken aan het besluitvormingsproces.

In het huidige systeem van vertegenwoordigende democratie, is er vandaag aan een gebrek aan legitimiteit en efficiëntie. Mensen voelen zich niet langer vertegenwoordigd door hun verkozenen, die steeds meer moeite hebben met het vervullen van hun functie.

De gelote assemblee die wij voorstellen maakt het mogelijk om de democratie te versterken door het huidige politiek systeem te vervolledigen.

Wie zijn we?

We zijn een politieke burgerbeweging.

Wat willen we?

Ons doel is het promoten, opzetten en institutionaliseren van burgerparticipatie in de vorm van politiek door loting, specifiek voor het Brussels Gewest (BG).

Wat doen we?

We creëren een Brusselse BurgerAssemblee (BBA). Deze assemblee bestaat uit gelote burgers en wordt in het Brussels parlement vertegenwoordigd door een afgevaardigde.

Waarom willen we een gelote assemblee?

We willen onder andere een stem te geven aan de Brusselse diversiteit, echte debatten laten plaatsvinden, de ontwikkeling van belangeloze voorstellen aanmoedigen en de politisering van burgers op lange termijn stimuleren.

Doorheen de wereld en de geschiedenis zijn er verschillende positieve ervaringen met lotingssystemen terug te vinden. Ook in Brussel kunnen we ons de stad dus opnieuw toe-eigenen!

Hoe wordt de assemblee georganiseerd?

De assemblee bestaat uit burgers geloot uit de Brusselse bevolking. De voorstellen die uit de assemblee komen, zullen de parlementaire beslissingen beïnvloeden.

Hoe werkt Agora?

Agora evolueert constant, net zoals de (politieke) wereld waarmee we interageren! Om bij te dragen aan dit project, is het nuttig om op de hoogte te zijn van onze organisatie. Het werk wordt georganiseerd op een horizontale manier om te verzekeren dat elk lid er zijn plaats vindt: vrijwilligers, werknemers, actieve leden, helpende handen, ... We zijn georganiseerd in werkgroepen (WG) die elk hun eigenheid hebben. Daarnaast worden er collectieve momenten voorzien, zogenaamde InterWG, zodat alle leden van de verschillende werkgroepen belangrijke informatie kunnen delen met elkaar. We gebruiken uiteraard verschillende tools en methodes om dit project uit te bouwen: IT-tools, collectieve intelligentiemethodes, ...

Wil je Agora beter leren kennen en lid worden? Mail ons dan via contact@agora.brussels.